

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Sayın Mehmet ÖZHASEKİ** tarafından cevaplandırılmasını arz ederim.

Şenol SUNAT
Manisa Milletvekili

Erzincan İli İliç ilçesi Çöpler kompleksi altın madeni işletmesinde, 21.06.2022 tarihinde Yığın Liç sahasına siyanür içerikli solüsyon taşıyan boru hattında meydana gelen patlamanın üzerinden daha 1,5 yıl geçmiş iken bu sefer aynı altın madeni işletmesinde 13 Şubat 2024 tarihinde siyanürlü liç atığı (pasası) bulunduğu yerden Sabırlı Deresi Vadisine aşağıya doğru kayarak toprak seli halinde kütle şeklinde akmış, çevre felaketine yol açılmakla birlikte, yetkililerin açıklamalarına göre 15 Şubat 2024 tarihi itibarıyla, akan kütle altında 9 işçinin kalması gibi acı bir tablonun yaşanmasına sebebiyet verilmiştir.

Yaşanan facianın akabinde İYİ Parti Milli Güvenlik Politikaları Başkanı Ali DEMİR ve İYİ Parti Sağlık Politikaları Başkanı Prof. Dr. Taner DEMİRER öncülüğündeki heyet Anagold Madencilik Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin altın üretimi yaptığı Çöpler Madeni bölgesine gitmiş, bölgede incelemelerde bulunmuş ve konunun uzmanları ile araştırmacıların da görüşlerini alarak kamuoyunu aydınlatacak bir rapor hazırlamışlardır.

Bu bilgiler çerçevesinde;

1. İliç İlçesi Çöpler Kompleksi altın madeni bölgesinde 20,16 milyon metreküp siyanürlü liç atığı kütlelerinin sel gibi Sabırlı Deresi istikametinde aşağıya doğru akması kaza olayı öncesinde, dönemin Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca 07/10/2021 tarihinde 2'nci kapasite artışına izin verilmesi sonrasında, liç atığı depolama alanında yapılan fazla depolama ya da yığmanın oluşturacağı tehlike ve riskler ile ilgili denetim ve kontrol yapılmış mıdır? Liç atığının uygun depolanma durumu ile ilgili denetim ve kontrolle görevli personelin ya da denetim ve kontrol neticesinde tespit edilen eksiklikleri gidermeyen maden ocağını işleten firma görevlilerinin 13 Şubat 2024 tarihli kaza olayının meydana gelmesinde ihmalleri bulunmakta mıdır?
2. İliç Çöpler kompleksi altın madeninin de içinde bulunduğu "Fırat-Karasu Havzası'nda Küresel Bir çevre Felaketine Doğru" başlıklı 21 Ağustos 2024 tarihli, "İliç Altın Madeni; Bir Baia Mare, Bir Norilsk Olmasın" başlıklı 15 Ağustos 2022 tarihli yazılar başta olmak üzere, bilim insanlarının farklı zamanlarda yapmış olduğu öngörülü uyarılar dikkate alınmış mıdır?

3. İliç İlçesi Çöpler kompleksi altın maden ocağının bulunduğu Munzur Dağı kuzey yamacındaki morfoloji (renk, şekil, doku, yer şekli/yapısı) bozulmuş mudur? Maden paşaları (artıkları) dağın yamacından aşağıya Sabırlı Deresi vadisine doğru dökülmekte ya da sızmakta mıdır? Yağmur/sel sularının sahaya girişini engelleyici, yıkanmanın etkisi ile asit maden drenajı oluşumuna karşı önlem olarak drenaj sistemi, toplama havuzu gibi herhangi bir önlem alınmıştır?
4. Eğimli bir yamaç üzerine inşa edilmiş siyanür atık havuzu aynı zamanda fay hattının üzerinde de bulunması nedeniyle, olası bir deprem sonrasında, siyanürün kısa, orta ve uzun vadede insan sağlığı ve çevreye karşı oluşturacağı risklere karşı herhangi bir önlem alınmış mıdır?
5. İliç İlçesi Çöpler altın madeni kompleksi bölgesinin yamaçlarındaki en çok karbon emen meşe ağacı başta olmak üzere yoğun bitki örtüsünün tamamı niçin ve hangi gerekçe ile kesilmiş ve topraktan sıyrılmıştır? Diğer taraftan maden alanı mücavirindeki İliç İlçe merkezi, Çöpler, Sabırlı ve Bahçe köyleri ve maden işletmesi sınırları yakınındaki maden sahasının alt kotunda bulunan Karasu (Fırat) Nehri, Bağıştaş HES ve baraj Göleti'nin madencilik faaliyeti sebebiyle kirlenmemesi için ne tür önlemler alınmıştır?
6. İliç İlçesi Çöpler altın madeni kompleksinde dore altın+gümüş ve bakır keki üretildiği belirtilmektedir. Cevher mineralleri içerisinde altın haricinde bulunan gümüş, bakır, arsenik, kurşun, çinko, pirit, pirrotin, kalkopirit gibi sülfür mineralleri asit maden drenajının oluşumuna yol açmamakta mıdır? Yağmur ile yıkanan pasalardan süzülen asidik sular ve ağır metalce zengin sedimentlerin Bağıştaş HES ve baraj göleti ile Karasu (Fırat) Nehri'ne karışmadığını ya da sızmadığını kesin olarak garanti etmek mümkün müdür?
7. Siyanür havuzundan sızıntı olmasında ya da havuzun yıkılması durumunda anlık çevre felaketi gerçekleşmesine rağmen, sülfürlü maden pasalarının yağmur ile yıkanması sonucunda oluşan asidik suların etkileri ve yol açtığı zararlarının uzun yıllar boyunca süreceği yönündeki bilimsel görüş ve değerlendirmeler gereğince, bu konuda ne tür bir önlem alınmıştır?
8. İliç ve Kemaliye'deki madencilik faaliyetlerinin sınır aşan Karasu (Fırat) Nehri'nde kirliliğe yol açmakla birlikte Yukarı Fırat su havzasının aynı zamanda Kemaliye, Divriği ve İliç ekolojik hidrolojik dengesinin korunması, erozyon ve orman alanlarının küçülmesinin önlenmesi vb. açıdan önemini dikkate aldığımızda, Yukarı Fırat su havzası içinde kalan alanda madencilik faaliyetine son verilmesi öngörülmekte midir?
9. Anayasa'mızın "III. Tabii servetlerin ve kaynakların aranması ve işletilmesi" başlıklı 168'inci maddesi "Tabii servetler ve kaynaklar Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Bunların aranması ve işletilmesi hakkı Devlete aittir. Devlet bu hakkını belli bir süre için, gerçek ve tüzelkişilere devredebilir. Hangi tabii servet ve kaynağın arama ve işletmesinin, Devletin gerçek ve tüzelkişilerle ortak olarak veya doğrudan gerçek ve tüzelkişiler eliyle yapılması, kanunun açık iznine bağlıdır. Bu durumda gerçek ve tüzelkişilerin uyması gereken şartlar ve Devletçe yapılacak gözetim, denetim usul ve esasları ve müeyyideler kanunda gösterilir." düzenlemesinden

hareketle, maden çıkarma kriterleri maden işleten şirketlere aynı şekilde uygulanmakta mıdır?

10. “Çevresel Etki Değerlendirmesi Gereklidir” karar verme sürecinde kümülatif çevresel unsurlar ve halk sağlığı bir bütün halinde değerlendirilmekte midir?
11. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Çevresel Etki Değerlendirmesi, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü’nün 07.10.2021 tarih ve 847, 49729 ve 20067313 Ruhsat Numaralı Çöpler Kompleksi Madeni 2. Kapasite Artışı ve Flotasyon Tesisi Projesi ÇED Olumlu kararı” konulu yazısı gereğince, eğimli bir topoğrafya üzerinde bulunan maden için kapasite artışına izin verilmiş olunması, atık havuzunda bekletilen atıkların hacminin artmasına, pasalardan daha fazla asidik suyun süzülmesine ve 2018 yılında kapasitesi dolmuş olan depolama alanına daha fazla liç atığı (pasası) yığılmasına sebebiyet vermiş midir?
12. Birinci Dünya Savaşından önce 1913 yılından itibaren Fransız şirketi tarafından dünyanın en büyük kurşun madeni yatakları niteliği ile kimyasal madencilik anlayışı ile işletilmeye başlanılan ve “Bir kanaryanın 3 gün yaşayamadığı” gerekçesiyle 1939 yılında kapatılan Balıkesir Balya madeninden elde edilen tecrübelerin üzerinden 85 yıl geçmesine rağmen, İliç Bağıştaş HES ile Fırat (Karasu) Nehri’nin bitişiğinde ve su havzalarına göre yüksek koddaki siyanür ile maden işletmesi sebebiyle, çevreyi kirleten Çöpler altın madeni kompleksinin faaliyetlerinin durdurulması ya da azaltılması gerekmekte iken Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca, 07.10.2021 tarihinde kapasite artırımına izin verilmesi, 13.02.2024 tarihinde meydana gelen toprak seli felaketinin yaşanmasına sebep olmuş mudur?